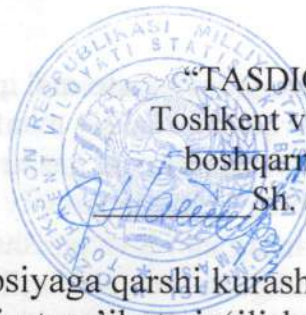

“TASDIQLAYMAN”
Toshkent viloyati statistika
boshqarmasi boshlig‘i
Sh. Jamoldinov

Toshkent viloyati statistika boshqarmasida Korrupsiyaga qarshi kurashish va uni oldini
olish bo‘yicha o‘tkazilgan huquqiy-targ‘ibot yig‘ilish

BAYONI № 32

2026-yil 27- avgust

Nurafshon shahri

Raislik qiluvchi: - Toshkent viloyati statistika boshqarmasi boshlig‘i
Sh. Jamoldinov

Ma‘ruzachi: - Bosh yuriskonsult F.Jo‘rayev

Qatnashdilar: - Boshqarmaning tarmoq hamda masofadan hududiy
statistika bo‘limlari boshliqlari va mas‘ul xodimlar

KUNTARTIBI:

1. Huquqiy sohalarning korrupsiyaga qarshi salohiyatini oshirish.

2. Korrupsiyaga qarshi kurashishning muhim huquqiy asoslari

(Sh. Jamoldinov, F. Jo‘rayev, Sh. Jamoldinov)

Yig‘ilishni viloyat statistika boshqarma boshlig‘i Sh. Jamoldinov ochib, kun tartibdagi masala bilan tanishtirib, mavzu bo‘yicha kirish nutqini so‘zladi.

Jumladan, bugungi kunda korrupsiyaga qarshi kurashish dunyoning aksariyat mamlakatlari oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Korrupsiya davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, sud-huquq tizimi, ta‘lim, sog‘liqni saqlash va boshqa sohalarning samarali faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Korrupsiya davlat va fuqarolar o‘rtasidagi ishonchga putur yetkazadi, qonun ustuvorligini zaiflashtiradi hamda fuqarolarning huquq va manfaatlari buzilishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli korrupsiyaga qarshi kurashish faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi emas, balki davlat organlari, tashkilotlar, fuqarolik jamiyati va har bir fuqaroning umumiy vazifasidir.

Ayniqsa, huquqiy sohalarda korrupsiyaning oldini olish alohida ahamiyatga ega. Chunki qonunlarni qo‘llash, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va adolatni ta‘minlash bilan shug‘ullanuvchi tizimning o‘zida korrupsiyaviy holatlarga yo‘l qo‘yilishi jamiyat uchun yanada jiddiy oqibatlarni keltirib chiqaradi.

Korrupsiyaga qonunchiligimizda quydagicha tarif beriladi **“Korrupsiya - mansab yoki xizmat mavqeidan shaxsiy yoki boshqa manfaatlar yo‘lida noqonuniy foydalanish, shuningdek, bunday manfaatni noqonuniy ravishda taqdim etish yoki olish bilan bog‘liq ijtimoiy xavfli hodisadir”**.

Korrupsiyaning asosiy ko‘rinishlariga quyidagilarni kiritish mumkin:

- pora olish yoki berish;

- mansab vakolatini suiiste'mol qilish;
- xizmat mavqeidan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanish;
- manfaatlar to'qnashuvini yashirish;
- davlat mablag'larini noqonuniy o'zlashtirish;
- qarindosh-urug'chilik va tanish-bilishchilik asosida qaror qabul qilish;
- davlat xaridlarida manfaatdorlikka yo'l qo'yish;
- qonun talablarini ayrim shaxslarga nisbatan ataylab boshqacha qo'llash.

Korrupsiya nafaqat moddiy zarar, balki ma'naviy va institutsional zarar ham keltirib chiqaradi. Fuqaro davlat idorasida o'z muammosini qonuniy yo'l bilan hal qilish mumkinligiga ishonmasa, davlatga bo'lgan ishonch susayadi.

Shuning uchun korrupsiyaga qarshi siyosatning asosiy maqsadi faqat korrupsiya sodir etilganidan keyin jazolash emas, balki **korrupsiyaga olib keluvchi shart-sharoitlarni oldindan bartaraf etishdan** iborat bo'lishi kerak.

Mavzu yuzasidan so'zga chiqqan Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha mas'ul shaxs F. Jo'rayev Huquqiy sohalarida korrupsiyaviy xavflarning asosiy ko'rinishlari hamda korrupsiyaga qarshi kurashishning muhim huquqiy asoslari haqida nutq so'zladi.

Jumladan, **Huquqiy sohalar deganda** sud-huquq tizimi, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, davlat xizmatlari, advokatura, notariat, ijro tizimi va boshqa huquqiy faoliyat bilan bog'liq yo'nalishlarni tushunish mumkin.

Ushbu sohalarida korrupsiyaviy xavflar quyidagi holatlarda yuzaga kelishi mumkin:

Birinchidan, qaror qabul qilish vakolatining haddan tashqari kengligi.

Agar mansabdor shaxs qonun yoki boshqa normativ hujjatlar bilan yetarlicha aniq chegaralanmagan vakolatlarga ega bo'lsa, bu vakolatlardan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanish xavfi ortadi.

Ikkinchidan, shaffoflikning yetarli emasligi.

Qarorlarning qanday asosda qabul qilingani fuqarolar uchun tushunarsiz bo'lsa, korrupsiyaviy kelishuvlar uchun imkoniyat paydo bo'lishi mumkin.

Uchinchidan, manfaatlar to'qnashuvi.

Mansabdor shaxsning xizmat vazifalari bilan uning shaxsiy manfaatlari o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga kelishi xolis qaror qabul qilishga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

To'rtinchidan, nazorat mexanizmlarining zaifligi.

Biror mansabdor shaxsning faoliyati ustidan samarali ichki va tashqi nazorat bo'lmasa, qonunbuzarliklarni aniqlash qiyinlashadi.

Beshinchidan, inson omilining haddan tashqari ko'pligi.

Davlat xizmatlarini ko'rsatishda ortiqcha hujjatbozlik va byurokratik jarayonlar mavjud bo'lsa, ayrim hollarda fuqarodan noqonuniy manfaat talab qilish xavfi ortadi.

O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashishning muhim huquqiy asoslari quyidagi hujjatlar hisoblanadi:

Xalqaro hujjatlar:

- O'zbekiston xalqaro hamjamiyatning teng huquqli a'zosi sifatida ratifikatsiya qilgan **BMTning Korrupsiyaga qarshi konvensiyasi** (O'zbekiston 2008-yilda qo'shilgan), **Korrupsiyaga qarshi kurashishning Istanbul harakatlar rejasi** (O'zbekiston 2010-yilda a'zo bo'lgan);

Qonunlar:

- **O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi** (korrupsiyaga qarshi kurashishning eng oliy huquqiy poydevoridir. Unda belgilangan qonun ustuvorligi, davlat organlarining xalq oldidagi mas'uliyati hamda ochiqlik prinsiplari ushbu kurashning asosini tashkil etadi)

- **"Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonun (2017-yil 3-yanvarda qabul qilingan)** - sohadagi munosabatlarni tartibga soluvchi asosiy maxsus hujjat hisoblanadi. U

korruptsiya tushunchasi, uning prinsiplari va unga qarshi kurashuvchi organlar tizimini belgilab beradi.

- **“Davlat xaridlar to‘g‘risida”gi Qonun.** (budget mablag‘larining sarflanishida shaffoflikni ta‘minlaydi va korruptsiya xavflarni kamaytiradi);

- **“Davlat fuqarolik xizmati to‘g‘risida”gi Qonun.** (davlat xizmatchilarining maqomi, majburiyatlari va manfaatlar to‘qnashuvining oldini olish qoidalarini tartibga solidi);

- **O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi.** korruptsiyaga oid jinoyatlar (pora olish, pora berish, mansab vakolatini suiste‘mol qilish va h.k.) uchun jinoiy javobgarlikni belgilaydi.

- **“Manfaatlar to‘qnashuvi to‘g‘risida”gi Qonun** (O‘RQ-931-son, 2024-yil 5-iyun) davlat xizmatida korruptsiyaviy holatlarning oldini olish, shaffoflikni ta‘minlash va mansabdor shaxslarning shaxsiy manfaatlari davlat manfaatlariga zid kelib qolishini tartibga solishni belgilaydi.

Qonunosti hujjatlari:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari;

Prezident hujjatlari sohadagi davlat siyosatining strategik yo‘nalishlarini belgilaydi:

- **PF-6013-son Farmon** (2020-yil) — **Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligi** tashkil etildi va uning huquqiy maqomi, vazifalari hamda vakolatlari belgilab berildi.
- **PF-6247-son Farmon** (2021-yil) — Davlat organlari va tashkilotlarining faoliyati ochiqqligini ta‘minlash hamda korruptsiyaga qarshi nazorat tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari belgilandi.
- **PQ-240-son Qaror** (2022-yil) — Davlat organlari va tashkilotlarida, shu jumladan mahalliy hokimiyat organlarida korruptsiyaga qarshi kurashish ishlarining samaradorligini reyting baholash tizimi joriy etildi.
- **PQ-375-son Qaror** (2022-yil) — Korruptsiyaga oid huquqbuzarlik haqida xabar bergan shaxslarni rag‘batlantirish tizimi va ularni himoya qilish mexanizmlari tasdiqlandi.

2. Vazirlar Mahkamasining qarorlari

Hukumat qarorlari qonunlarning hayotga tatbiq etilishi uchun aniq tashkiliy va ma‘muriy tartiblarni belgilaydi:

- **VMQ-595-son Qaror** (2020-yil) — Davlat xizmatchilari tomonidan xizmat safarlari, xalqaro va boshqa rasmiy tadbirlar munosabati bilan olinishi mumkin bo‘lgan sovg‘alar qiymati, ularni hisobga olish va topshirish tartibi tasdiqlandi.
- **VMQ-500-son Qaror** (2022-yil) — Davlat organi yoki tashkilotiga korruptsiyaga oid huquqbuzarliklar haqida xabar berish imkonini beruvchi maxsus dasturiy ta‘minot (masalan, e-anticor.uz va jamoatchilik portallari) faoliyati tartibga solindi.
- **Vazirlar Mahkamasining amaldagi Davlat dasturlari to‘g‘risidagi qarorlari** — Har yili korruptsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha milliy dasturlar doirasida idoralararo chora-tadbirlar rejalari va ijro muddatlari tasdiqlanadi.

3. Idoraviy normativ-huquqiy hujjatlar

Vazirliklar va Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligi tomonidan qabul qilingan ichki me‘yoriy hujjatlar:

- **Davlat xizmatchilarining o‘dohloq namuna hisoblangan qoidalar** — Davlat xizmatchilarining xizmat vazifalarini bajarish va xizmatdan tashqari vaqtdagi xulq-atvori, korruptsiyaviy holatlarga yo‘l qo‘ymaslik prinsiplari.
- **Korruptsiyaga qarshi komplayens-nazorat (compliance control) tizimi bo‘yicha yo‘riqnomalar** — Har bir davlat tashkilotida korruptsiyaviy xavf-xatarlarni aniqlash, baholash va ularning oldini olish tartiblari.

Huquqiy sohalarida korruptsiyaviy xavflarni aniqlash va oldini olish

Korruptsiyaga qarshi samarali kurashish uchun avvalo **korruptsiyaviy xavflarni aniqlash** zarur.

Korruptsiyaviy xavflarni aniqlashda quyidagi savollarga javob berish maqsadga muvofiq:

- Ushbu lavozim egasi qanday vakolatlarga ega?

- U mustaqil qaror qabul qila oladimi?
- Qaror qabul qilish jarayoni shaffofmi?
- Qarorlar ustidan nazorat mavjudmi?
- Manfaatlar to'qnashuvi yuzaga kelishi mumkinmi?
- Fuqarolar murojaat qilish va shikoyat qilish imkoniyatiga egami?
- Jarayonni raqamlashtirish orqali inson omilini kamaytirish mumkinmi?

Korrupsiyaviy xavflarni kamaytirish uchun:

Birinchi, mansabdor shaxslarning vakolatlari aniq belgilanishi kerak.

Ikkinchi, barcha muhim jarayonlar imkon qadar elektron shaklga o'tkazilishi lozim.

Uchinchi, davlat organlarida ichki nazorat va komplayens tizimlari samarali ishlashi kerak.

To'rtinchi, xodimlarning odob-axloq qoidalariga rioya etishi ustidan nazorat kuchaytirilishi zarur.

Beshinchi, korrupsiya haqida xabar bergan shaxslarning huquq va manfaatlarini himoya qilish mexanizmlari samarali ishlashi kerak.

Yig'ilish yakunida Sh. Jamoldinov so'zga chiqib, huquqiy sohalarning korrupsiyaga qarshi salohiyatini oshirish davlat boshqaruvi va huquq tizimini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biridir.

Korrupsiyaga qarshi kurashishda faqat jazolash choralari tayanish yetarli emas. Eng avvalo korrupsiyaga sabab bo'luvchi shart-sharoitlarni aniqlash, vakolatlarni aniq belgilash, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, manfaatlar to'qnashuvini boshqarish hamda xodimlarning huquqiy va axloqiy madaniyatini oshirish zarur.

Korrupsiyaga qarshi samarali kurash - bu faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi emas. Bu davlat organlari, mansabdor shaxslar, fuqarolik jamiyati va har bir fuqaroning umumiy mas'uliyatidir.

Jamiyatda "halollik - taraqqiyot garovi", "qonun - barcha uchun teng" degan tamoyillar qaror topgan sari korrupsiyaning ildiz otishi uchun imkoniyatlar kamayadi.

Shunday ekan, huquqiy sohalarda korrupsiyaga qarshi salohiyatni oshirishning asosiy maqsadi - **qonun ustuvorligini ta'minlash, inson huquqlarini himoya qilish, davlat organlariga bo'lgan ishonchni mustahkamlash va adolatli jamiyat barpo etishdan iboratligini to'g'risida** takidlab o'tib, yig'ilishni yakunladi.

Kun tartibidagi masalalar yuzasidan fikr va mulohazalarni inobatga olib yig'ilish,

QAROR QILADI:

1. Huquqiy sohalarda korrupsiyaviy xavflarning asosiy ko'rinishlari hamda korrupsiyaga qarshi kurashishning muhim huquqiy asoslari mavzusida o'tkazgan o'quv-seminar yig'ilishi ma'lumot uchun qabul qilinsin.

2. Boshqarmaning tarmoq bo'limlari hamda tuman (shahar) statistika bo'lim boshliqlariga:

Odob-axloq qoidalariga qat'iy rioya etilishi yuzasidan muntazam monitoring va nazorat ishlarini tashkil etsinlar hamda har bir qoidabuzilishi holatlarini Odob-axloq komissiyasi yig'ilishlarida ko'rib chiqilishini ta'minlasinlar.

3. Ushbu yig'ilish bayoni (bir nusxasi) Qo'mitaning Yuridik bo'limi hamda Korrupsiyaga qarshi kurashish ichki nazorat bo'limiga taqdim qilinsin.

4. Ushbu yig'ilish qarorini nazorat qilishni o'z zimamda qoldiraman.

Bayonnoma tuzuvchi:

F. Jo'rayev